

A.T. — OG TEIR BORGARLIGU

Hitt stóra handilsvirkið J. Mortensen eftf. áls mátti gevast á hond um.

Eitt hitt elsta í Foroyum, sum í langa tíð hevði verið landsins størsta virki, var steðgað.

Virkins skipafloiti og motorbátar eins og tess ognir á landi, prýðliga krambúðin, goymslulúð og fiskaturkilendi, har ið yðjandi liv og virki hovdu verið igjøgnum mannaminni — alt hetta fór í uppboðssolu.

Sýrgiligt og tungligt var at koma út á tað áður so livandi og virkis-mikla plássið.

Nú raddi stilli og tognin og virkisloysi har, ið arbeiði og mannalliv áður merktu plássið.

Ikki minni sýrgiligt og tungt var tað fólk í Froðbiar sókn at siggja bátar og fiskiskip fara av plássinum, so fjórðurin lá, sum sjálvt lívið var við at fara frá honum, ið kundi reypa av at vera hin besti fjórðurin og skipahavnin í øllum Foroyum.

Ongum fældist hesin sorgarleikur so tungur og dapur sum arbeiðarafjöldini, sum hevði bygt framtíðina og liv á hetta farna stórvirkið, tí eingin familja kann verða rakt meinar enn at verða ríkin úr livsbreyði sínum út í hitt dapra arbeiðsloysi.

Tað var bara rímligt, at arbeiðarafjöldin á plássinum igjøgnum felag sitt »Fylkinge« hevði verið fús at styðja og vera lagalig yvir fyrri bygðarinnar størsta arbeiðsgevandi virki. Eingin ósannind er grímar enn tann, ið sögd er um arbeiðarafjöldina í Froðbiar sókn, at hon vildi og hevði roynt at móka grundina undan arbeiðsgevandi virkinum í sóknini.

At hon hevur staðið og stendur uppá arbeiðaranna rætt og altíð hevur verið og er og framvegis verður fús at gera tað er eyðsæð, men tað hevur einki at gera við illneitanina um at vilja vera virkin um at meini. Hesa stóðu má arbeiðarafjöldin hava, um gott liv skal verða henni lagað. Og tað á sannast nú eisini av øllum skilagóðum arbeiðsgevarum, at forúsetningurin fyrri góðum samarbeiði og góðum úrtaki er, at arbeiðarafjöldin fær góð lonar- og arbeiðs-kor.

Nei, hoggini, ið veittu okkara drifum og virkjum deyðamein, komu so sanniliga ikki frá arbeiðarafjöldini, men uttanfrá, frá kreppuølgum, sum brutu inn yvir okkum.

Tað kann — tvørturimóti hesi ljótu illneitan móti arbeiðarunum — sigast, at »Fylkinge«, felag arbeiðaranna í Froðbiar sókn, gjørdi tað, ið var møgult fyrri at styðja hetta handilsvirki við t. d. lagaligum lonargjaldskorun, ja, ofta við beinleiðis útleigging av arbeiðsløn-um fyrri tað, tá ið trøngast var.

Men einki batti.

Hetta virki mátti sum so mong onnur virki tá steðga, kansa av ov miklum harðskapi frá peningastovn anna síðu.

Men nú gjørdi arbeiðarafjöldin, kvinnur og menn, á øðrum sinni roynisverkið:

LÆRARASETAN

Skúlastjórnin hevur sett fr. Ada Maria Andreasen, Lørvik, í starv við sum lærarinna við Lørvikar skúla frá fyrsta august.

Feløgini »Fylkinge« og »Fiskepi-gernes Fagforeninge« gingu saman til samráðingar fyrri at vita, um tey kundu hjálpa, og hvat ið tey kundu gera til bjargingar av arbeiði aftur á plássinum.

Tað eydnaðist hesum báðum felag-um at keypa allar tær føstu ognir handilsvirkisins úti á Tvoroyri.

Men berar fastar ognir á land-inum og eingi skip til at veita fisk heim til virkjar og arbeiðs fólki, dugdi ikki.

Tað eydnaðist at fáa trolarin »Leiv Ossursson«.

Hetta var einki minni enn stór-bragd av arbeiðarafjöldini. Men at tað eydnaðist, er fyrst og fremst góðum arbeiðaravinum í Danmark og vinskjálpeika Forøya Banka at takka.

Fiskur kom aftur í loðurnar.

Fiskastýkkini vórðu aftur breidd, og tað var skjótt, at virki arbeiðs- og fiskimanna og kvinnu vórð hin størsti arbeiðsgevarin á plássinum. Og tá ið gingin vóru nokur ár, stóð virkið sum hin næststørsti arbeiðs-gevarin í Foroyum.

Einki virki hevur verið meiri demokratiskt skipað enn A. T., einki meiri avgjort alt fólksins við tað, at hvør einstaki limur í »Fylkinge« og »Fiskepi-gernes Fagforeninge« var eigari í tí. »Arbeiðar-anna trolaradrifti, andeilsfelag« við avmarkaðari ábyrgða, var av sonnum virkið, sum øll fjöldin á plássinum átti og hevði ábyrgdina av.

Og tað kann ikki sigast annað, enn at tað gekk avbera væl.

Í 17 ár átti tað lívið á plássinum. Tá ið Korea-kreppan brast á, átti tað við dóttirfeløgum sínum 2 trolarar — »Leivure« og »Rankane« — og trolskipini »Vørðuna«, »Vest-manna« og »Brimnese« og ein motorbát.

Men so kom »Korea-kreppan«, ið skolaði tey flestu stórvirkin av fótum, og tey sum ikki fóru, fingud deyðamein og máttu fáa eina ovur-stóra innsprenan av almennari hjálpi fyrri at halda sær uppi og vinna á trupulleikunum.

So vóru onkur virki, ið áttu pening, men sum hovdu sitið við at kalla innlognum árum seinastu árin, og sum tí ikki vórðu rakt so

fast av fylgjunum av Koreakrig-um.

Tey vóru ment at keypa nakað av roynum, og summi av hesum hava ment seg í hesi nýggju upp-gonguni, men minni enn so verið ment at sett á laggind virki, ið kundu sigast at vera endurbót fyrri tað, sum fór í Korea-ølginum.

A. T. hevði skip síni við Bjarna-oyinna, har ið hin stóri skelkurin frá Korea-krignum merktist mein-ast.

Ræðsla fyrri russisku krigsskip-unum gjørdi, at skipini flýddu tóm av veiðplássinum og hættu sær ikki eystur aftur — og aðrastaðni var eingin fiskiskapur fyrri kol-trolarar okkara, tá ið teir vegna ov dyrt og ov lítið kol ikki kundu fara til Grønlands at veiða til salt-fisk. Aftrat hesum kom, at øll út-gjöldin fór til skýggja í prisum, meðan fiskaprisurin ikki vaks nakað til muns at svara aftur útreiðslu vøksurin.

A. T. kom sum flestu onnur virki í gjaldtrót.

Og eins og hini virkini søkti A. T. um saneringslån. Men meðan tey fingi kontant lán og skjóta hjálpi, vórð svarað A. T., at tað kundi ikki fáa kontant lán. Men um tað kundi sjálvt fáa fatur í einum, sum vildi læna, vildi lög-tingið veðhalda fyrri láninum.

Eftir langa tíð og tær trupastu samráðingar eydnaðist tað A. T. at fáa lánitilsagn frá donskum lán-gevara.

Men nú tókst tað, sum lögting-ið vildi rýma frá tilsoyn síni.

Eitt uppskott kom tó fram, men tað var stillað so upp, at teir borg-arligu flokkarnir roknaðu við, at teir, sum sótu fyrri í A. T., ikki vildu ella kundu taka við hesum uppskoti, tí tað setti ta treyt fyrri, at A. T. kundi fáa veðhald fyrri lán-ið, ið tað sjálvt hevði fingið fram, at formaður driftsráðsins í A. T., P. M. Dam, tað tá sat á tingi, sjálvur skuldi ganga við til at greiða atkvøðu fyrri, at hvorki hann illa nakar, sum hevði sitið í driftsráð-um, skuldi kunna aftur veljast í styrið fyrri A. T.

Men P. M. Dam lat hjálpin til A. T. ganga fram um tær mann-minkandi hevðarneisur, ið hansara

og hansara partamanna politisku andstöðumenn og beisku figgindar vildu veita honum og sosialistisku partamonnum hansara. Hann greiddi atkvøðu fyrri hevðarupp-skotinum — hann gjørdi tað fyrri arbeiðarafjeldarinnar sakir. Og lög-tingið við teimum borgarligu tók so ábyrgdina fyrri driftina av A. T.

A. T. fekk so stutt saneringar-lánið, men tað kom ov seint. Tað var drálað so leingi, sum teir borg-arligu hevðarharrarnir stílaðu imóti, fyrri at arbeiðarvirkið ikki skuldi kunna koma fyrri seg aftur og bjargast.

Teir lótu tað eisini fara!

Aldri hevur eitt arbeiðarvirki mott slíkari hatskari mólstøðu.

Ringir vóru teir borgarligu flokk arnir. Men hin mest illykynjaða and-støðan og tann, sum fyrst legði á arbeiðarvirkið, var Erlendur Pat-ursson í blaði sínum »14. Septem-ber«. So illa og so ógrundað hevur eingin roynd arbeiðaranna á sjálv-virkis á kooperativari grund verið víðfarin.

Eingin ærligur fiskimaður, ar-beiðsmaður og arbeiðaravinnu kann gloyma honum og hinum borgarligu umboðsmonnum ta hat-sku stóðu, ið varð tikin móti hesi teirri mest avgjörðu arbeiðara- og kvinnusamtaksroynd at koma slit-mannafjöldini uppundan og gerast sín egin arbeiðsgevari.

Men teir kutnu ikki kvala ar-beiðararorsluna! Hon reisir seg aftur, tí arbeiðara- og fiskimanna-fylkingin eigur framtíðina!

Hin sosialistiska leiðin verður at sigra.

Lat teir borgarligu tala so nógv og góð orð, sum teir vilja fyrri ar-beiðsmonnum og fiskimonnum, tá ið val eru fyrri durum,

lat Erlend Patursson og hansara menn spæla talsmenn fyrri fiski-monnum og arbeiðsmonnum frá morgni snemma til kvöldið síðla, men tað kann ikki verða gloymt.

at teir ikki aftraðu seg við at taka hendur saman við teimum borgar-ligu gomlu flokkunum fyrri at knasa arbeiðaranna virki A. T. á Tvor-oyri.

at teir ikki aftraðu seg við at kúna fyrri allari verkfallshjálpi frá donum undir fyrsta fiskimannaverk fallinum,

at teir heldur vildu binda fiski-menninar til ævigan trælastáttmála enn at taka hjálpi frá javnaðar-monnum í Danmark, hóast tann til-sagda hjálpin var einki minni enn milliónastuðul, um hann skuldi gjørt neyðugur fyrri arbeiðara- og fiskimannafylkingina at vinna verk-fallið og veita fiskimonnum tann torvandi bata við nýggjum góðum sáttmála.

at teir altíð eru fúsir at falla í part við tí ringasta afurhaldinum sum nú, ið teir gingu saman við fólkaflokkinum, Kjartani Mohr og tí dokkasta afurhaldinum innanfyri gamla sjálvstýri.

at teir lupu í part við sambands-monnum, fólkaflokksmonnum og gamla sjálvstýrismonnum at taka landshandilin av og harvið vóru við til at geva allan innflutningin í hendurnar á privatmonopolum og frátaka fiskimannasamtökum og tí minnimenta kjansin at fáa útgær-arvorur sínar líkja so biliga sum stórutgerðarmaðurin.

at teir í dag standa samansjóð-aðir við teimum borgarligu í ein-um og øllum móti sosialistinum, ið fora ein reinan og heilhjartaðan

handans- og andans vinnupolitikk.

Teir borgarligu við Clement Eliassen á odda »manereraðu« so, at »svirkie« kom í gjaldtrót, og teir lótu tað fara kommununi av hond-um, hóast tað ikki var talan um stórri peningahædd, enn kommun-an av tí peningi, sum árliga varð avsettur til frama fyrri vinnulivi í sóknini, lættliga kundi lagt tann væntandi líkvida pening út, so »svir-kie« ikki fór kommununi av hondum.

Javnaðarmenn, ið sum sagt vóru komnir í minniluta, hovdu uppskot um, at kommunan skuldi gjalda henda pening. Men teir vórðu kveistraðir til viks — og »svirkie« henda vírdismikla ong kommun-unnar, fór til uppsolu.

Clement Eliassen hevði planir um, at hann og nakrir bátaeigarar, helst ikki javnaðarmenn, skuldu verða teir, sum yvirtóku »svirkie«. Men hetta varð av ongum!

»svirkie« varð við uppboðssolu keypt av N. J. Mortensen, a.s. sum nú hevur tað í hondum.

Arbeiðararnir komu við hesum virki til plássið.

Hvussu ið framtíðar lagnan verð-ur, er monnum dult. Men vinir ella óvinir av arbeiðarum og fiskimonnum, so megu teir viðganga, at teir ikki »svirkie« sett á stovn í teirri trøngu tíðini, tá ið al vinnuliv í Foroyum stóð og rillaði og fyrri ein stóran part boltaði, vildi verið mangan ferðir verri stutt á Tvoroyri enn tað hevur verið, tí i dag og igjøgnum langa tíð hevur »svirkie« verið hovudsvirkið fyrri ikki at siga tað einasta arbeiðsgevandi handilsvirkið á plássinum.

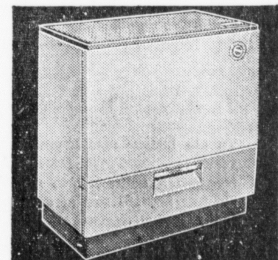
SKULA TIT BRUKA BIL

persónkoyring ella skúla-koyring, so snarið tlf. 3456

Alexander Dalfoss

HESS-O-DAN

den varme-rigtige olieka-min

- dejlig nem varme
- god økonomi
- indbygget tank...

Pf. Valdemar Lützen
Tórshavn — tlf. 1020

Hví???

so nógv stríð, tá ið tað ikki er neyðugt.

Crede Debonair turkimaskinan ger arbeiði nógv lætt-ari, skjótari og betri, og prisurin er sámuligur kr. 545
Spyrjið um treytir.

RADIO-EL tlf. 1397